

چارشنبه — ۱۵ تيسان ۱۳۴۱

ايكنجى سنه — نومرو ۲۵

اداره خانه :

باب عالي جاده سنده

اورخان بك خاننده

برنجى قات

نومرو ۹

صاحب و مدبرى

محمد مسيح

ملكى تحريرو

آبون شرايط :

منه لى ۲۵۰

آلتى آيلغى ۱۲۵

فوق العاده نـخـلـر

ايچون ۳۰۰ و ۵۰۰

غروشدر .

مجموعه من هشتتجه

طبعى تـمـيـد ايدلمين

آثار اطاده ايدلمز

هر آيك برنجى داده بشنې كورنلرى مييقار، علمى ، ادبى ، اقتصادى ، فنى رسمى مجموعهدور

اخلاق ناصل قورمالی؟

معاصر فرانسیز فیلوسوفلرندن ایل بوترو طبیعت قنولریله امکانی حقیقده کی مشهور اتریک مدخننده انسان ایچون بر طاق روحی شکل مراحله‌ری کوسنه‌در . اوکا کوره :

« انسان ، نشأت دورنده عامیله کندلی لذت و آلامنه دالیش اولدنی ایچون خارجی عالی اوقدر دوشونمه‌میشدر ، حتی اوئل وارانی بیله کندلیسته مجهول قالیشدر . فقط زمان کچیکه کندلی احساسلرده ایکی عنصر بولوندیغک فرقته وارمیشدر : بولردن بالنبه ساده‌میشیم اولان برنجیمی ، « انسانک کندلی کندلینی دوتلمی » داهاماضل و متحول اولان ایکینجی‌ده ، « خارجی مادملرک استحضاری » در . ایشته اوقدینیری انسانده « کندلین جیفاق اطرافنی قایلان اشیانی صرف کندلی حالارده ملاحظه ایتک » احتیاجی بی معرفت‌طایقی؟ قاینسی اویتیش بولوتوبور . انسان ، بودورده‌اشیانی؟ کندلیته کوروندوکاری کی دکل ، حقیقت خالده اولدیلری کی ، اسکی تعبیرله « کاهی » کورمک ایچون هانکی نقطه نظرندن باقی جیبوریننده اولدنی کندلی کندلیته سوردمیشدر . معمایه بولوندیغی نقطه‌دن بیله کورولری آچورده‌باتنبه کندلیتی حیرتله دوشورده‌جک بمنظره ایله غیرمتناهی افق کوره‌بیلمیشدر . بونک اوزرنه بونقلده بر رصد موئی تأسیس ایتیش و خارجی عالی ، اورادن کوروندی کی « طایقی » تشبیه بولونمیشدر . ایشته علمک برنجی صحنه‌سی بودر . بوصفده « نفس ناطقه » ، « کلی معرفت »ی تأسیسه اهتام ایلرک « حاسه » زمامتاد ایدر . فیالحقیقه « حاسه » ز عالم مقده اولدک تصور حیلوه کیتیرلر . اولرک معمایانه کوره عالم ، غیر محدود صورتده شوخ ایدن بر طاق واقعه‌لرک هیئت مجموعه‌سندن عبارتدر . انسان ، او واقعه‌لری متراید بر صحنه مشاهده ، تحلیل ، تعریف و تصویر ایدیبیلر . علم‌بیله بر تصویردن عبارت قالیر . واقعه‌لر آرمشده ثابت بر نظام بولوتلمی کیفیتنه کنجه : هنوز اورتاده بویه بر مثاله یوقدر ، « حاسه » لویه بر شینی کوسنه‌میشدر . بودوره‌کی تاتی نظرأ کاشانی اداره ایدن یا تصادف ، یا قدر ، یا خودده منلق بر طاق اوده‌لردر .

معمایه انسان ، بودرکده صابانوب قائلر . واقعه‌لری مشاهده آلتنده طوترارکن بونلرک آره‌لرده بر طاق مستقر رابطله بولوندیغنه مطلع اولور ؛ طبیعتک برطاق مجریشلرندن دکل ، یکدیگرینی دعوت ایتیکده بولوتان حادثه‌لرندن مرکب اولدنی کورور . « حاسه » ره کوره حادثه‌لرده بولوتان اتصالک ؛ بونلرک آره‌لرده‌کی فعلی تعلق ایچون امین بر نشانه اولادینی نظرندتین ایدر . آرتیق حادثه‌لری کندلیته کوروند کاری ترتیب داخلفده دکل ، بونلرک برلرینه فعلی صورته تابع بولوندیغی کوسرتن نظامه توفیقاً صیرالایستر . عامیله تصویری ماهیتده اولان علم ، اشیا آرمشده‌کی رابطله‌ری تعریف ایتدی ایچون بوندن بویه اوکا ناکافی ، حتی سمندن عالی کورونمکه باشلار . آرتیق ایضاحی بر معرفت ایدنک آروسته دوشر . فقط بومعرفی حاسه‌لر میدانه کتیره‌منر . چونکه اونی اکتساب ایتک ایچون مشاهده ایدیان رابطله‌ری قید ایتک و عمومی رابطله‌ری تمیز ایدیه‌جک سورنده اونلری

آمال ایچون امر ایدیلکنی واضح بولور برشکله تصریح ایدیور . آنا ، الیدن قورقوب صاقینق دیمکدر . شوخالده اوورج ، صائمک تفسیله الله آراسنده خفی بر عادتدر . کیزلیجه قارتی دورورمق و اووروجلی کورونمک هرکس ایچون ممکندر . مادامکه ویا و اخفایه مساعد بر عادتدر ؛ صمیمیته و محبتله ایقاسی اتحقق صائمک وجدانی طرفندن تقیض اولونوتور دیمکدر .

ذاتاً اخلاقی وجدان ، بر طرفندن خیرک ایقاسی خصوصنده کی قبلی اوامر دولایسیله ایجابی ، دیگر طرفندن ده اوامر - خیری اجزاده مختار اولوشی ایجاب ایتدیرمک ددر . شو خالده اوورج - مقنده کی امرک وجدان اخلاقی طرفندن برص خالنده قبولی ، اونی اجزاده دخی - هرکسی آلداتیه‌جک قدار اخفایه مساعد اولنلی حسیله - بزی واسع بر حریت صاحب بولوندریشی ؛ اووروجک اخلاقک تقویه‌سنده پک بویوک بر عامل ، بر واسطه اولدیغنه دلایلر . آخرتده موعود حظوظائی مادی معناسیله تعلق ایدره‌ک اوورج طوتانلر ، صومک قیمت اخلاقه‌سی نقطه نظرندن ، ساده‌جه آج دوریورلر دیمکدر . حالوکه مادی انتفاعلرک غایه اتخادی صورتیه پایلان و مقابله امیدیه اجرا اولتان حرکتلرده اخلاقی ماهیت صومک درجه ضعیفدر . هر اخلاقی حرکتلرده اولدنی کی اووروجه‌ده مادی ضایعاریوق دکلدر . تهکیم صدقه ویردیمز زمان ، کیسه‌مزد آرزوق بر ضرر حادث اولمقده‌در . حالوکه تصدقه‌کی خلوص نیت و مقابله‌سی بکنمندن پایلان حرکتلرک اتحاق بواوصافی دولایسیله اخلاقی اولیور .

هنوز « قدرتی » فلسفه‌سی مجهولی مجهول ایله تعریف ایدر برخالده کورمکه برابر قیمتلی مسلکداشم نامدار رحمی بیک « اتم و شعور » آدلی مقاله‌سنده کی اتمی قدرت نقطه نظرندن تلقینی باخلاصه اخلاقی اعماله جوق قابل تطبیق بولمقدیم . اخلاقی حرکتلر ، روح ویدنمک آرزو و احتیاجلرندن محرومی اقتضا ایتدیرمکه ، روح‌مزد شایان دقت بر شمری تراکی تأمین ایدیور دیمکدر . فیالحقیقه ، اوده‌مزل وجودی ، بیلرملرک قوتیه متناسبدر . نهی قابلیتی انکشاف ایتیش بر روحک صاحبی ، الجارینه تابع بر انساندر . بویه اولانلرده ایسه اوده ، هزال وضعف ایچنده بولنور . ایشته اوورج بونهی ملکه‌سی تقویه و تمیزی ایتک نقطه نظرندن ده اُک قوتلی بر تربیه اودیه واسطه‌سی اولارق کورولمکده‌در .

معن علی

بسیله بر تحول و قوهی استلزام اثر. عاقله، عالمه کندی «رابطه ضروری» مقلهسی تکلیف ایدرکن حاسه لک فعل معرفده اشتراک و یا عدم اشتراکی خصوصه اجمت و برش. شورایی و دغوردرکه مکمل بر ذهن، پوتون علمی کندندن یا خود هیچ اولانسه، معرفدن عناصریله برلکده نظر اعتباره آنان بر حادثه تعلی ایدن معرفدن استباط ایدر. شوالده «عالم» ده غامبه لک بر «کل» دن اجزای یکدیگری ضروری برصورتده دعوت ایدن بد «منظومه» دن عبارت قایلر.

معاینه عاقله لک لازم غیر مفارقی اولان بو «رابطه ضروری» مقلهسی حقیقت حالده بالذات اشیاده پولونویری؟ «قونی» لا شول برسد؟ «دیه تعریف ایدن مذهبک تفهیم کورده عاقلر. «قونلر ایله قاریشور؟» یوسالده هم «مابعدالطبیعه» بی. جمعه مدت علمای علاقه دار ایدر. چونکه معرفتک الک یوسالده «قونله نظری» «عاقله» به اقامه ایدن مذهبک مقصدی؛ حاسه لک و همدن دوغان عالده طبعیت خصوصه غامبه نی اقلری، یعنی «عاقالت» ده علل قاعله لک نظم ضروریتدن نشأت ایدن برتکون داخلیدن باشقه برشی «کورمه لک، اراده غیر مقیده حسنی علل حاسه لک اسبابی حقیقه لک جهله ارجاع ایتک و لا تحول لک برقل واسطه سیله هر شی تکون و اداره ایدن بزعت حقیقه دن باشقه هیچ برشی صریح ملوفا مقدر. یوندن باشقه بومذهب، مثبت علمارده «مشاهده» و «تجرب» ک وجوب مطلقه ده کافی درجده نظر اعتباره آلاز. برده او، چیر عقیده سی آرزوی کربل بر حالده یالکنز بلا فزینی پوتون فزینی حادثه لک دکل، فقط روحیات، تاریخه، اجتماعی علمارده ادخال ایدور.

قونلردن حقیقه متمیز عللر پولونوب پولونوادی نی آکلامق ایچون حادثاتی اداره ایدن «قونلر» ه انکی نقطه قدر وجوب ایله علاقه دار اولدولری آراشدیریم لازمدر. اگر امکان، نه اعلالام، شرایط موجبیه تقریباً نام برجهلن متوله بروهم حواسدن عبارت ایه علت؛ قانون ایله افاده اولوشن بر «مقدم» دن، حتی عمومیت اعتباریله بالذات «قانون» دن باشقه برشی اولاز و شوالده «عاقله» لک مختاری حق اولور. فقط اوله اولاننده عالم معلوم، هر هانکی بدرجده، حقیقه غیر قابل رد بر امکان اراز ایدور بر سه طبعیت «قونلر» شک، یالکنز باشلرینه کافی تکیه دکلی بری و یونلر کندنلرینه حاکم اولان بر طاقم سیلر ایله تعلیل ایلنلری دوشونلک بجا اولور. اوصورتلکه عاقله لک نقطه نظری؛ معرفت اشیا حقیقه لک تعلیل بر نقطه نظر اولاسین.

پوتو، بو تشریحات ایله انسانلک تکامل نقطه نظرندن کچیردکی استحاللاری تثبیت ایتک ایسته یور. انسانیت، شبهه سز بر جوق حس و فکر صراحتدن کچمدر. مدینت تاریخی و اجتماعات، بوسطه لک حیاده کی تظاهراتی قید ایدرکن، فلسفه و دین تاریخی عقل و عقیده لک متعاقب تجلیاتی کوسرتورکن «پوتو» لک بو ملاحظه لریله موقوف آره نده بر مناسبت کورمه لک قابل دکلدر. روحک مختلف قوه لری واحده قابل ارجاع اولوله برار بو وحدت، یونلرک سیر انکشافده، برطاقم خصوصیتلر بولونغانسته مانع اولماسه کرکدر. بزم موضوع تدقیق اولان «اخلاق» مفهومیده روحی انکشافلرک بر حاصله سی اولدیننه کوره اونلکه قوه لرک بفتک استباط علاقه دار بعضی خصصه لریله معرفت اولاسی اقتضا ایدر. نجما (پوتو) لک قید ایدنیک تکامل سلسله سی ایچنده اخلاق موقی به اولشدر؛ انسان، خارجی عالم ایله هنوز

بربرلره مقایسه بکیریشک لازمدر. بوتریلر بر دغه تشکیل ایدکدن صورکده یونلر ایضای قصد اولونان جزئی رابطه لری ده ادخال ایتک لازم کایر. حال بوکه حاسه لر، منحصرأ بالذات اشیا لک دغی صورتده (بلا واسطه) و بر دیکر رابطه لره ابرشه ییلیرلر. ایشته بوسطه ده «عاقله» آرایه کبر و نفس ناطقه به اشیا لک عمومیت اعتباریله نعلری وارسه اونلکه برلکده کورولوبله چکری ده یوسالک بر نقطه نظر قدیم ایدر. یونلک اوزرینه نفس ناطقه؛ عاقله یی، حاسه لک معیلاتی تفسیر، تصنیف و ایضاح ایله مکلف طونار.

یوبله حاسه لک قوفته اقامه ایدیلن «عاقله»، یالکن اولردن استفاده ایدره لک کندی باشنه «عالم علمی» فی تأسیس ادعاسته قاضی شیر. اوکا بنقه بدین کورون کندی فکولری نقطه عزیمت اخذ ایتک، یونلری کندنلرینه خاص «قونلر» نالرا توسیع ایلیمک یوایش باشارمنه کافی کلامک کبی کورونور. فقط حاسه لره اصلا مراجعت ایتکسوز بوتا سیم عملیه سنده نه درجه قدر موفق اولایله چکدر؟ ایشته بونی سوله یی ایدمک کوچدر. بو جهندن صرف نظر، عاقله لک پوتیش، یونن اجزای یکدیگرنه مدین بر صورتده باغلی و بنه غامبه غامبه برلشمیش بر علمه منجر اولور. فقط دیگر طرفدن ده «حقایق» اشیا ایله آره نده استدلاده واقع اولاجق ترقلرک ییله کتدیکه میدانه بیقرار چقلری بر «اختلاف» حاصل اولور. حال بوکه ترتیب افکارک، آنجیق نظام حادثاتی ایضاح ایدیلدیک قدرده بر قیقی پولونور.

علمی یالکن باشنه تأسیس ایدیلدیه لک امکان سزنی قوشیسته عاقله؛ نهایت حاسه لره بر حصه آیریمه راضی اولشدر. آرتیق یوندن صورکا عالی طاعت ایچون آهنگدار بر صورتده بیقرار چقلری. حاسه لر حادثاتی ملاحظه ایدمک، عاقله یونلر «قانون» حالده کوسره چکدی. بوسولوی تعقیب ایدره لک نفس ناطقه، عالم حقیقه اولکلرندن دها کتیش بر تصوره دغور ایلرله یوردی. آرتیق عالم، نامحدود حادثه لردن مرکب بر شوعدن عبارت ایدی و بو حادثه لر آره سنده ضروری و لا تحول رابطه لر پولونو یوردی. شوع و وحدت امکان و وجوب، تحول و استقرار؛ اشیا لک ایکی قطبی ایدی. قانون؛ حادثاتک علنی کوسره ریوردی. حادثه لره قونی، ایقاع ایدور. لردی. بو عالم تصویری؛ ضدارلی یالقدی و شرط قبول ایتکله برابر یونلری یکدیگرنه اولانلر بر دینی ایچون هم تجلی، هم «مترکیب» در. یوندن باشقه تجربه لک کوسره چکده نالرا حادثاتی ایدن ایه ایضاح و کشفده مساعد پولونو یور.

معاینه بوسطه ییله یوبله فعلی اولایباری؟ عاقله لک حاسه لک «معطیات» ی اوزرنده ایشله لک ابداع ایدیلدیه چکی علم، معرفتک متعلقه غاماً انطیقا مستعدیدر؟

اول امرده عاقله لک قصد ایتدیک یونلرک و جدنه؛ متحوک مستقره ارجاع مطلق، نهایت متناظرلرک برلشدیرلیمی دیک دکلدر و «مطلق» قابل تفل ایه بولرشدیریمه عقیددر؟ یوندن باشقه نفس ناطقه لک حقیقه مرکزی بر نقطه نظر به برامه یی ایچون عاقله لک حاسه لره بر حصه آیریمه یی کافیمیدر؟ حقیقت حالده بوسطه لری آنجیق طبیعتک قونلرینی نفوس کیفیت ایدر. عالم تصورده

پارشیماز . جیتک فرد اوزرئده کی تضیقندن دوغان اخلاقه «کنجه»
بوتضیق معاوی ، مؤیدمی ، سائی نه اولاجقدر .

اوتدنبیری اخلاق مبدأری اوزرئده پورتولن مناشله ، فکون
ایدن اخلاقه ؛ شبهه سز فلسفه نك چوق معضل بر بختی تشکیل ایتکده
ایدی . زمازئده بوتضیق بر قات دهاا گزئمشدر . عاقله ایله حاسه
آلاسله کیکنه نشوونما بولن . بونلرک استطلاعات ساحه ری کنیشه دیکه
کنیشه شد . ساعه «میت علم» ک التئده . ایشته پوجریان بر
«میت اخلاق» فکرنجه دوغورم شد . فرانسه ده معارف مفتش
عمومی «کو-تاوبه لو» ، «Etudes de Morale positive»
عنوانی آرنیک «قاعده وموجب» بختنده شوبله دیور :

«فلسفه اخلاقه نك اغوزجری تاقی اولونان خیر ، سعادت ، وظیفه
اوزرئده مبتی اوج اخلاق بررلیه متیاب کی کو-توبه له می . معاد
ایسه ده بر تفعله نظره کوره بونلرک اصولاری یکدیگرینه یک چوق
یکزه مکده در . هراویچه مطلب اخلاقی شو شکل آلتنده وضع
ایتکده درل : «هرهانی برشی ایسته نیکدیکی زمان مقصود اولان نه در؟»
بناء علیه «معلق صورتده نه قصد ایدلکی» آراشدیریلور دیمکدر ،
بومذهبلرک هراویچه مسأله ی «ک تام واک قابل تفهم بر مبدأریقیله
دکل ، ک عموی بر مبدأ بولندن حل ایدیورلر . ایشته بونلرک ایچون
بزم بر «تضمن اخلاق» اولی اوزره تعریف ایتک ایسته دیکه اخلاقه
مقابل ، بونلرک اولوشکده تاقی ایتدکاری اخلاقه «شمول اخلاقی»
نامی وردک .»

بوملاحه مبتی اخلاق ایچون بر تمجید قیلندور . اخلاق حفته کی
اسکی اوج مذهب ؛ مسأله ی عمومی داخنده کورویورل واتی آکلا
شماز بر صورتده وضع وحل ایدیورلر سبت اخلاق «آکلاشله»
قابلیتی ناصیل تأمین ایدیه یلچکدر ؟ وقتیه رعب شاعری :

والظلم من شیء النفوس وان نجد
داعفة فعلة لا یظلم [۰]

دیمش . یوسه عسردنبیری فکری وکوکلاری یوران اخلاق مسأله ی
پونون اسراروی بونیک سیئه بلاغته می تودیم ایشدر . انسان غلی ،
خیرک وفضیلک نیلایندن اولان عدالته میل ، ظلمدن اجتناب ایدرکن
هرهانی بر علنک ، مثلا جیتدن کلن تضیق تأثیری آلتنده لاریق
کندی آرزوسنه رهمای عادل اولفده در ؟ کورویورک بحث الکحاد
بر صفحه کیرمدر . شوخالده دیکر بر مقاله ایله تصدیقه ذکر .

عبر الاطیف نزارو

[*] ظلم انسانلرک شیهلرندن بریدر . بوندن چکنی کورورسه ک
بیله ایکه ک اولنک ظلم ایتمه سته بر سب واردر . یعنی ظلمدن اجتنابی
صیمی دکدر .

مشغول اولامادیکی وکندی وارانی اوزرئده قایئش بولوندی آلرده
کندی کندینی دویغله مشغول ایکن روجه ده بر «اخلاق» قایئمی
بایرمشیدر ؛ اجنایاخیله کوره جیتله برابر شوبله ، بوبله بر «اخلاق»
مفهومکده باشلاماسی لازم کلیر . شو اعتبارله بومفهوی ، انسان
روحنک ایلك انکشافلرئده آکرامی ایترسه ک (پوزر) نك بولندینی
مرهله ره نظرآ اخلاقه ده ایلك صفة ده حاره وحسره استناد ایتش
وپالآخره (عاقله) اولیو ده حاسه نك معلقات اوزرئده تعریفه باشلاچیه
اخلاقه ده بویکی وضعینه کوره (عاقله) نك حکمی آلتنه کیرمیش
اولامی ایجاب ایدر . مسأله ی بر آژ داه ایضاح ایتش اولی ایچون
موجود اخلاق میستملرینی برکزه کوزدن کیرم : بوسیته ملر اخلاق
معلی «نك صورت وضعینه کوره دیکشور . ایشته بونلرک ایچون عموی
بر دستور ایله اخلاق حفته کی پونون مذهبلره اوپونون دوشه چک
طرزده اخلاق موضوع نه اولدینی سوبله ک کویدر . معلبات وضعینه
تعلق ایدن مختلف طرزلر ایسه ایکی به ارجاع اولونایلیز : ۱) وظیفه
(واجبه) به مستند اخلاق ، بو ، (قانت) ک بر «اصواب» اوزرئده
بنا ایتدیک اخلاقدر . ۲) خیر . مستند اخلاق ، دیکر پونون مذهبلرده
خیرک نعدن عبارت بولوندینی آراشدیرر ضروریلر . اولنک لئده ،
منفعتده ، همد ، حریتده ، تکملده بولوندینته قائل اولان مذهبلر
واردر . اجنای اخلاقه (وظیفه) ی ، اجنای عیرکل فرد اوزرئده
اجرا ایتدیک بر تضیق کی تاقی ایتکدن عبارتدر . بومسئله آلیتجه
اخلاق ، انسان نه یاغاسی ونه یاغاسی لازم کلدیکتی امر ایدن بر
قاعدوی علم اولقدن چیتار . آرتیق او ، هرهانی بر جیتده هر دولو
قانونی مؤید ، خارچنده بعضی عمللرک ناصیل اولوب ده مجبوری ایضا دیکر
بعضیلرک ممنوع اولدینی ، بعضی عمللرک نه مجبوری ونه ده ممنوع
اولمشون ناصیل تحسین وتنبیحه موضوع تشکیل ایتدکاری آراشدیرمقله
اکتفا ایدر .

حاسه ریه باغی بولونان ایلك انسانلرک اخلاقه ده لئده ، منفعتده
آوامش اولارای یک محتملدر فقط (عاقله) دوری کنجه (قانت) ک
«وظیفه» به مستند اخلاق کندینی کوسترمش اولایلدیر . جیتک تضیق
اساس اتخا ایدن اخلاق ایسه هر دوره ده هر مبدأه کوره بعضی
مثالر بولایلیز . «عاقله» نك «حاسه» لری واسع مقیاسده استخدام
ایدورک حکمفرما بولوندینی زمازئده «وظیفه» اخلاقه یک چوق
انکشاف ایتش اولسی بکلانه یلیر . فقط حال ، بوبله میدر ؟ بوکون
عاقله نك انک فربیتند «وظیفه» و «فضیلت» فکرنیکده ایضا
ایتش اولدینی ادعا اولونایلیز ؛ نظریات عاقلده «وظیفه» مفهومک
«قانت» ک ذهندن کیردیت وعلوبیله موضوع بحث ایدله سته هنوز
بر مانع یوسه ده عموی وعمل حیاته ده ایش بوسکرده میدر ؟ بوجتی
تدلیق ایتمدن اول یوزلریده قید ایتدیکمز مختلف مبدأرک بررلریشه
رد وارجای قابل اولوب اولادینی دوشومکده لازمدر . فی الحقیقه اگر
خیر وفضیلت ، بر نوع «منفعت عامه» دیکه ایسه «لذت» فضیلتدن
دوولان انشراح ایسه ، «وظیفه» ده عموی منفعت مفهوی
مندج بولونیور ایسه اختلافلر ، تمامیه لفظی بر نزاعدن عبارت قالیر .
فقط «منفعت» ، بر نوع خودکامانی مرادفی ایسه فضیلتله اصلا